

POMARŁY (44) *part praet act*

o oraz a jasne.

sg m N pomarły (1). ◇ pl N m pers pomarli (3). subst pomarł(e) (1). ◇ G pomarłych (22). ◇ D pomarłym (2). ◇ A m pers pomarłé (11); -é (1), -(e) (10). subst pomarłé (1). ◇ I m pomarłymi (2). ◇ A m pers a. L pomarłych (1).

Sł stp, Cn, Linde brak.

Nieżywy, umarły (z wyjątkiem pozycji słownikowej Mącz: o wielu); mortuus Vulg; demortuus Mącz (44): Bo nie my za pomarłé świadki Bożé fye przyczyniamy: ále óni fye za námi przyczyniáią. *BiałKat* 148v; tedy też y pomarłych świętych wzywáć mufiemy/ ponieważz nie tylko Chriftułá/ ále y onych za dni żywotá ich wzywano/ y do nich fie w potrzebách wćiekano. *CzechRozm* 194, 194, 194v; *CzechEp* 83 marg, 85, 139, 172, 387 marg.

pomarli w czym (1): Ale y to okázác fię nie może/ żebym ia ludziom świętym w práwey wierze pomarłym: [...] przymawiáć/ y ony bálwánámi názywáć miał. *CzechEp* 78.

W przeciwstawieniu: »pomarli ... żywi« (4): Papieskie wzywánie pomarłych s. vtwierdzić fie nie może wzywánim IEzułá Chriftułá żywego. *CzechRozm* 193v marg [*idem*] **4; Nie lżę ia tedy áni háńbię świętych pomarłych: ále ftrofuię z głupftwá y obmierzłego bálwochwálftwá żywych/ co tákiemu bálámuctwu wierzą *CzechEp* 84, 195.

Wyrażenie: »ludzie pomarli« [*w tym: dusze ludzi pomarłych* (4)] = *mortui Vulg* [*szyk 11:1*] (12): *Leop Sap* 19/3; A przetoż nie lámó wy ciáło Chriftułowe iecie/ chociaż on żywie: ále y infzych ludzi/ to iest wczniow Chriftułowych/ chociaż iuz pomarłych. *CzechRozm* 265, 6v; X.K. nam gáni wzywánie Iezułá fyná Bożego á lam ludzi pomarłé chwali. *CzechEp* 80 marg, 50, 78, 79, 106, 351 (9).

Szereg: »pomarli i żywi« (1): Ponieważ ci wżyfcy/ nie ná czym infzym procz kupiectwá/ á iefzcze duż ludzi pomarłych/ y żywych też wielu/ zásiadli *CzechEp* 50. [*Ponadto w przeciwstawieniu 4 r.*]

Przen (1):

W połączeniu szeregowym (1): Cić fą fmródowie ná bieśiádách fwoich fpolnie bieśiáduiący bez boiáźni/ lámych siebie páfący/ obłoki bezwodne od wiatrow tám y lám obnořzone/ drzewá ieśienne/ nieużyteczne/ dwákróć pomarłé/ wykorzenione *WujNT Iudae* 12.

α. *W funkcji rzeczownika* (17): Demortuus, Zmarły/ pomarły/ niebořczik. *Mącz* 232c; *SkarŻyw* 278; *CzechEp* 82, 83 marg, 84, 158, 326; *LatHar* 170; Abowiemci y pomarłym dla tego opowiedano Ewángelią: áby iednáć fádzeni byli wedle ludzi w ciéle/ á żyli wedle Bogá w duchu. *WujNT 1.Petr* 4/6.

W przeciwstawieniu: »pomarli ... żywi« (1): Nie pomarli fię gánią, ále żywi, ktorzy pomarłych niepokoią y co iest Bożego onym przypifuią. *CzechEp* 83 marg.

Wyrażenie: »pomarli w Chrystusie« (1): Gdyż lam Pan z okrzykiem y z głófem Archánielřkim y z trábą Bożą sftąpi z niebá: á pomarli w Chriftuśie [*mortui, qui in Christo sunt*]/ powřtáną pierwey. *WujNT 1.Thess* 4/16.

Szereg: »(tak) żywi, (jako) i pomarli« = *vivi et mortui Vulg* (5): *CzechRozm* 24; mowię przed Bogiem moim y przed fędzią żywych y pomarłych Iezuřem Chriftuřem ktorzy fádzić ma fkrtyści ferc *CzechEp* 73, 363; *CzechEpPORz* **4; *WujNT 1.Petr* 4/5. [*Ponadto w przeciwstawieniu 1 r.*]

Przen: Człowiek niezdolny do zrozumienia oczywistych prawd, mający błędne przekonania, od których nie chce odstąpić [w czym] (1) :

*Szereg: »i głuszy i pomarli« (1): przetomi fię niechce/ *furdos et mortuos frustra alloqui*, y z głuchymi y iuż w błędzie pomarłymi bez pożytku mowić. *CzechEp* 319.*

a. *O pszczołach [w czym (= gdzie)] (1) : Rány zátwardziále ták miękczyc/ kráie v ran twárdé: pľzcoły w miedzie álbo w plałtrze pomárlé/ łtłukľzy/ ná rány przykľáday. *SienLek* 148; [*SprLek* D4].*

*Synonimy: marły, martwy, nieżywy, umarły, zdechły, zmarły; **α.** nieboszczyk, trup.*

*Cf **POMARTY, POMRZEĆ***

ALKa